

Keravan kaupunki
Sosiaali- ja terveyslautakunta

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET **KERAVALLA 1.3.2017 alkaen**

Sosiaali- ja terveyslautakunta 17.06.2014 § 59
Sosiaali- ja terveyslautakunta 25.11.2014 § 108
Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.11.2015 §137
Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.1.2017 § 5

SISÄLLYS

1. Omaishoidon tuki palvelumuotona

- 1.1 Yleistä omaishoidon tuesta.
- 1.2 Omaishoitaja
- 1.3 Hoitopalkkio.
- 1.4 Omaishoitosopimus
- 1.5 Hoito- ja palvelusuunnitelma

2. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet Keravalla

- 2.1 Yleistä
- 2.2 Miten omaishoidontukea haetaan Keravalla
- 2.3 Arviointimenetelmät

3. Hakemuksen käsittely ja asian päättäminen moniammatillisessa työryhmässä

4. Hoitoryhmät ja hoitopalkkioiden määrät

- 4.1 Hoitoryhmä 1
- 4.2 Hoitoryhmä 2 ja raskaan siirtymävaiheen aikainen hoitopalkkio
- 4.3 Hoitoryhmä 3
- 4.4 Hoitopalkkion määrään vaikuttavat seikat.

5. Omaishoitosopimus

- 5.1 Omaishoitosopimuksen keskeytyminen ja päättyminen
- 5.2 Omaishoidon tuen palkkioluokan muuttuminen

6. Hoito- ja palvelusuunnitelma

7. Omaishoidon tuen saajien tukimuodot

- 7.1 Omaishoitajan oikeus lakisääteisiin vapaisiin
- 7.2 Omaishoidettavien tilapäinen hoiva-apu
- 7.3 Sijaisomaishoitaja
- 7.4 Omaishoitajien terveystarkastukset
- 7.5 Omaishoitajien valmennus ja koulutus

8. Palveluista perittävät maksut

9. Omaishoidon tuen palveluprosessin seuranta ja kehittäminen Keravalla.

Liite 1 Omaishoidon tuen prosessi Keravalla / kaavio.

.

1. Omaishoidon tuki palvelumuotona

1.1 Yleistä omaishoidon tuesta

Omaishoidon tuki on lakisääteinen (Laki omaishoidon tuesta 937/2005) sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia osoittamiensa määrärahojen puitteissa. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen. Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuen tavoitteena on mahdollistaa hoidettavan hoito ja huolenpito kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

1. henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
2. hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
3. hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
4. omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
5. hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
6. tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Hoito ja muu huolenpito voidaan erityisistä syistä järjestää myös hoitajan kotona.

1.2 Omaishoitaja

Omaishoitajaksi soveltuu täysi-ikäinen henkilö, jonka hoidettava on hoitajakseen hyväksynyt. Omaishoitajan on oltava hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö. Niin sanottu vierashoitaja ei voi toimia omaishoitajana.

Omaishoitajan tulee olla elämäntilanteensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi ja hänen tulee olla kykenevä ottamaan vastuu hoidon järjestelyistä ja hoidosta. Omaishoitajan kyky toimia omaisensa hoitajana arvioidaan ennen omaishoidon tuen myöntämistä. Kykyä arvioidaan myös olemassa olevan hoitosuhteen aikana.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on muistisairaus, päihteiden väärinkäyttöä, mielenterveyden ongelmia tai hoitajan toimintakyky ja muu terveydellinen tila selvästi rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle olisi mahdollista järjestää riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluita ja tukea.

Arvioinnissa otetaan huomioon omaishoitajaksi hakevan henkilön:

1. fyysinen ja psyykinen terveydentila, mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito (tarvittaessa edellytetään lääkärinlausunto omaishoitajan terveydentilasta)
2. toimintakyky ja voimavarat, kuten kyky selviytyä päivittäisistä perustoiminnoista ja arjen askareista, kyky huolehtia lääkityksestä ja kyky liikkua kotona ja kodin ulkopuolella
3. muu läheistuki ja omaisten apu perheelle

1.3 Hoitopalkkio

Omaishoidon tuen palkkion maksaminen riippuu kunnassa käytettävissä olevista määrärahoista ja kunnan harkinnasta, miten niiden rajoissa tuki voidaan tarkoituksenmukaisesti toteuttaa, ottaen kuitenkin huomioon kunnalle säädetty yleinen velvollisuus huolehtia omaishoidon tuen järjestämisestä kunnassa. Kunnalla ei ole erityistä velvollisuutta hoitopalkkion maksamiseen yksittäiselle kuntalaiselle.

Lakisääteiseen omaishoidon tukeen sisältyy aina rahana suoritettava hoitopalkkio. Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, mikäli hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä lain omaishoidon tuesta 4 §:n 1 momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä tai siihen on hoitajan esittämä erityinen syy, joka voi olla se, että vähimmäismäärää pienemmän hoitopalkkion vastaanottaminen on hoitajalle ja hänen perheelleen taloudellisesti edullisin vaihtoehto.

Omaishoitajalle maksettavan palkkion suuruus määräytyy porrastettuna hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Hoitopalkkiossa otetaan huomioon omaishoidon ohella annettavat muut kunnan järjestämät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Mikäli asiakas saa muita palveluita tai hän on osan vuorokaudesta muualla kuin kotona niin, että omaishoidon sitovuus olennaisesti vähenee, hoitopalkkio maksetaan sen ryhmän mukaan, joka vastaa omaishoidon sitovuutta ja vaativuutta. Muita palveluita voivat olla esim. henkilökohtainen apu, päivähoito tai kotihoito. Hoidettava voi olla esim. säännöllisessä työtoiminnassa, päivätoiminnassa, koulussa. Hoitopalkkioiden määrät tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on hoidon ja huolenpidon tarve sekä asianmukaisen hoidon järjestämismahdollisuudet. Hoidon ja huolenpidon tarve selvitetään yksilöllisesti kotikäynnillä. Hoidon sitovuus voidaan luokitella esim. lähes jatkuvaksi ja ympärivuorokautisesti sitovaksi hoidoksi.

Hoidettavan ei tarvitse jatkuvasti oleskella vakituksessa asunnossaan saadakseen omaishoidon tukea. Esimerkiksi silloin, kun hoidettava ja hoitaja ovat yhdessä kesämökillä tai

lyhyellä ulkomaanmatkalla hoidettavalla on oikeus omaishoidon tukeen. Pitkäaikainen oleskelu ulkomailla tulee ilmoittaa omaishoidon tuesta vastaavalle työntekijälle. Yli 30 vrk kestävä matka keskeyttää tuen maksun.

Omaishoito on toimeksiantosuhde ja siten omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan eikä hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoidon tuki on hoitajalle veronalaista tuloa. Maksettava palkkio saattaa vaikuttaa hoitajan eläkkeeseen ja työttömyysturvaan. Hoitajan eläketurva määräytyy kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (549/2003) mukaisesti. Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan on vakuutettava hoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Omaishoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta. Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 71 - 78§:ssä säädetään, vuosityöansioina käytetään tämän lain § 5 mukaisen hoitopalkkion määrää vuodessa. Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattilain 58- 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta (30.12.2015/1646)

1.4 Omaishoitosopimus

Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja kaupungin välillä toimeksiantosopimus, jonka liitteenä on aina hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Allekirjoitettu omaishoitosopimus on palkkion maksamisen edellytyksenä. Omaishoitosopimuksessa sovitaan sopimuksen irtisanomisesta.

Omaishoidon tuesta annetun lain § 8:n mukaan hoitajan ja kunnan välillä laadittavassa sopimuksessa on sovittava:

- 1) hoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta ja sen maksutavasta
- 2) oikeudesta 4 §:n 1 momentin mukaisiin vapaapäiviin
- 3) 4 §:n 2 momentin mukaisen vapaan järjestämistä
- 4) määräaikaisen sopimuksen kestosta
- 5) hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä

1.5 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Asiakaslähtöisen, yhdessä hoidettavan ja hoitajan kanssa laadittavan hoito- ja palvelusuunnitelman avulla varmistetaan omaishoidon toteuttaminen siten, että omaishoito yhdessä muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa turvaa hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävät palvelut. Suunnitelmaan liitetään toisaalta myös tiedot omaishoidon tuesta annetun lain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksista koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden määrä ja sisältö

- 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö
- 4) miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

2. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet Keravalla

2.1 Yleistä

Omaishoidettavan tulee olla keravalainen. Mikäli hoidettavan kotikunta vaihtuu, on omaishoidon tukea hakevan laitettava hakemus vireille uudessa kotikunnassa. Omaishoidon tuen palkkion myöntämisen edellytyksenä on, että omaishoito vähentää tai korvaa ympärivuorokautisen hoivan (tehostettu palveluasuminen, laitoshoido) tai muiden kunnallisten avohoidon palvelujen käyttöä tai niiden määrä tuntuvasti vähenee ja tuen myöntäminen on hoidettavan edun mukaista. Omaishoidon tuen tavoitteena on mahdollistaa sellainen hoidettavan tarvitsema hoito ja huolenpito, että selviytyminen omassa kodissa mahdollistuu. Avuntarve pelkästään kodinhoidollisissa tehtävissä (esim. siivous, ruuanlaitto) ja asioinneissa (mm. kauppa- ja pankkiasioinnit) ei oikeuta omaishoidon tukeen.

2.2 Miten omaishoidontukea haetaan Keravalla?

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti erityisellä omaishoidon tuen hakemuksella. Hakemus löytyy kaupungin Internet-sivuilta. Hakemuksen voi saada myös tiedustelemalla sitä omaishoidon tuen palveluohjaajalta (puhelinaika ma-pe klo 12-13 040 318 4038) tai palvelutarpeen arviointeja tekevilä työntekijöiltä (puhelinajat ma-pe klo 8-9 ja 12-13 040 318 3231).

Hakumenettely on jatkuva. Hakemus toimitetaan joko henkilökohtaisesti tai postitse osoitteeseen:

Keravan terveyskeskus Omaishoidon tuen palveluohjaaja/ Hoivaosasto Helmiina PL 7, 04201 Kerava. Käyntiosoite on: Keravan terveyskeskus, Metsolantie 2 A, 2: krs.

Omaishoidon tuesta vastaava henkilö sopii yhdessä perheen kanssa kotikäynnin ajankohdan. Työntekijä tekee kotikäynnin tarvittaessa toisen sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa yhteistyönä. Käynnillä arvioidaan hoidettavan toimintakykyä ja palvelun tarvetta, omaishoitajan soveltuvuutta sekä sitä, miten omaishoidon tuen myöntämisedellytykset täyttyvät. Perustellusta syystä voidaan omaishoidon tuen hakemus käsitellä myös asiakirjojen perusteella ilman kotikäyntiä.

Omaishoidon tuen prosessi Keravalla on kuvattu liitteessä 1. LIITE

2.3 Arviointimenetelmät

Omaishoidettavan hoidon ja huolenpidon tarpeen arvioinnin apuna käytetään lääkärinlausuntoa ja soveltuvia toimintakykymittareita, joita ovat esimerkiksi RaVa- mittari (lyhenne sanoista Rajala-Vaissi) ja MMSE sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden asiantuntemusta (haastattelut ja havainnointi). Keravan sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymä RaVa-toimintakykymittari on kehitetty ja testattu ikäihmisten (yli 65-vuotiaiden) toimintakyvyn arviointia varten ja mittaria voidaan käyttää sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä avo- että laitoshoidossa.

Lasten arviointimenetelmänä käytetään Vantaalla kehitettyä alle 16-vuotiaan hoitoisuuden arviointiin soveltuvaa lomaketta, jossa arvioidaan lapsen sairaudesta / vammasta aiheutuva tavanomaisen vanhemmuuden ylittävä erityinen valvonta ja huolenpito terveeseen lapsen ikätasoon nähden. Omaishoidon tuen päätös tehdään lapsen etu huomioon ottaen.

Kehitysvammaisten arviointiin käytetään moniammatillisen työryhmän laatimaa mittaria, jossa huomioidaan kehitysvammaisuuden erityispiirteet. Mittari on hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 22.11.2011 § 135.

Tarvittaessa voidaan hakijoilta edellyttää hoidettavan toimintakyvyn kartoitusta arviointijakson avulla terveyskeskuksen vuodeosastolla tai hoivaosasto Helmiinassa.

3. Hakemuksen käsittely ja asian päättäminen moniammatillisessa työryhmässä

Omaishoidon tuen myöntämisestä tekee viranhaltijapäätöksen arjessa selviytymistä tukevien palveluiden vastuualuejohtaja omaishoidon tuen työntekijän valmistelun ja esittelyn perusteella. Tarvittaessa hakemus käsitellään omaishoidon tuen moniammatillisessa työryhmässä. Ryhmään kuuluvat arjessa selviytymistä tukevien palveluiden vastuualuejohtaja, omaishoidon tuen palveluohjaaja, muistihoitaja, kehitysvammahuollon sosiaaliohjaaja ja vammaispalvelun sosiaalityöntekijä. Tarvittaessa moniammatilliseen työryhmään voidaan kutsua hoidettavan omalääkäri, fysioterapeutti tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita. Moniammatillinen työryhmä kokoontuu kuukausittain ja sen puheenjohtajana toimii vastuualuejohtaja.

Hallintolain mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Keravalla hakemuksen käsittely käynnistyy noin kahden (2) viikon kuluessa hakemuksen jättämisestä. Päätös tulee antaa viimeistään kahden (2) kuukauden kuluessa omaishoidon tukihakemuksen jättämisestä, ellei viivästymiselle ole perusteltua syytä.

Mikäli viivästyminen johtuu hakijasta johtuvasta syystä, käsitellään hakemus mahdollisimman pikaisesti. Päätös omaishoidon tuesta tehdään hoidettavalle ja se on toistaiseksi voimassa oleva. Päätös voidaan tehdä määräaikaiseksi, jos siihen on perusteltu syy. Omaishoidon tukea koskeva päätös postitetaan hoidettavalle. Omaishoidon tuki myönnetään hakemuskuukauden alusta, mikäli hoito toteutuu.

Vastuualuejohtajan päätökseen voidaan hakea muutosta oikaisuvaatimuksella sosiaali- ja terveyslautakunnalta. Oikaisuvaatimusohjeet liitetään viranhaltijan päätökseen.

Muutoksen haku-aika alkaa päätöksen tiedoksiannosta. Päätös on lainvoimainen oikaisuvaatimustajan päättymisen jälkeen, ellei päätökseen ole haettu oikaisua. Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökseen tyytymätön voi hakea muutosta päätökseen valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Mikäli hoito- ja palvelusuunnitelmaa muutetaan niin, että palkkio tai lakisääteisten vapaapäivien määrä muuttuu, tehdään siitä uusi viranhaltijapäätös.

4. Hoitoryhmät ja hoitopalkkioiden määrät

Palkkion maksamisen edellytyksenä on, että omaishoitaja on allekirjoittanut omaishoitosopimuksen ja palauttanut asianmukaisesti täytetyn maksulomakkeen osoitteeseen: Taitoa Salo/ palkkahallinto / Keravan omaishoitajat, Joensuunkatu 7 G 24100 Salo. Hoitopalkkio maksetaan omaishoitajalle kunnan palkanmaksupalvelusta kuukauden viimeisenä arkipäivänä. Palkkio on veronalaista tuloa, josta kunta suorittaa ennakonpidätyksen ja työnantajamaksut. Työnantajan sosiaaliturvamaksua ei makseta omaishoitajan korvauksesta. Omaishoitajien eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003)

Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Kerava maksaa omaishoidon tukea kolmessa eri hoitoryhmässä. Palkkion suuruus tarkistetaan vuosittain elinkustannusindeksin mukaan. Hoidettavat sijoitetaan kolmeen hoitoryhmään käyttämällä mm. hoidon ja huolenpidon arvioinnissa käytettäviä mittareita. Toimintakykymittareista saatavat raja-arvot eri hoitoryhmissä ovat viitteellisiä. Arviointitilanteessa katsotaan aina asiakkaan kokonaistilannetta.

4.1 Hoitoryhmä 1

Hoitopalkkion suuruus on 392,00 euroa (2017) kuukaudessa. Määrä on omaishoidon tuesta annetun lain määrittämä alin hoitopalkkio. Tähän hoitoryhmään kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat päivittäin useita kertoja tai jatkuvasti hoivaa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa toiminnoissaan. Omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai toistuvasti päivittäin.

Päivittäistoiminnoista (pukeutumisessa, syömisessä, peseytymisessä) suoriutumisessa tarvittavan avun lisäksi he tarvitsevat saattaja, asiointi- ym. apua. Hoitaja voi olla työssä / osa-aika työssä. Hoitajan ei tarvitse asua samassa taloudessa hoidettavan kanssa.

Yksilöllisiä suuntaa antavia perusteita:

- Lähes jatkuva hoidon tarve
- Hoidettavan RaVa-indeksi on vähintään 2.0
- MMSE alle 20
- Omaishoito korvaa säännöllistä kotihoidon palvelua (2-3 käyntiä/pv) tai tuettua palveluasumista.
- Alle 16-vuotiaan hoitoisuuspisteet: 16 -30 (keskivaikea haitta)
- kehitysvammaisen hoitoisuuserviöinnin pisteet 16- 25 (lievä haitta)

Palkkion määrä voi olla edellä mainittua määrää alempi hoitajan esittämän erityisen syyn perusteella. Hoitajan esittämä erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että vähimmäismäärää pienemmän hoitopalkkion vastaanottaminen on hänelle ja hänen perheelleen taloudellisesti edullisin vaihtoehto.

4.2 Hoitoryhmä 2 ja raskaan siirtymävaiheen aikainen hoitopalkkio

Hoitopalkkion suuruus on 784,01 euroa (2017) kuukaudessa. Hoitoryhmään kuuluvat henkilöt tarvitsevat runsaasti hoitoa ja huolenpitoa ja jatkuvaa apua päivittäisissä toiminnoissaan sekä valvontaa myös yöaikana. Hoidettava ei voi asua yksin. Hoitotyö edellyttää ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa. Omaishoitaja ei voi olla kokopäiväisessä työssä.

Tätä palkkiota voidaan maksaa omaishoitajalle, jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana tehtävän omaishoidon vuoksi lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa työtään tai päätoimista opiskelua esimerkiksi peruskoulutusta, ammattiin valmistavaa koulutusta tai päätoimista jatko-opiskelua eikä omaishoitajalla ole

- vähäistä suurempia työtuloja
- oikeutta sairausvakuutuslain 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan
- oikeutta vuorotteluvapaalain 13 §:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen

Siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne, vammaisen lapsen koulunkäynnin aloittaminen tai henkilön toipuminen vakavasta onnettomuudesta. Siirtymävaiheen aikaisesta hoitopalkkiosta tehdään määräaikainen päätös. Siirtymävaiheen jälkeen arvioidaan omaishoidettavan hoitoryhmä uudelleen.

Yksilöllisiä suuntaa antavia perusteita:

Ympäri vuorokautinen hoidon tarve

- Hoidettavan RaVa-indeksi on vähintään 2.9
- MMSE alle 16
- Omaishoito korvaa mm. tehostettua palveluasumista
- Alle 16-vuotiaan hoitoisuuspisteet 31-45 (vaikea haitta)
- kehitysvammaisen hoitoisuusrvioinnin pisteet 26-35 (keskivaikea haitta)

4.3 Hoitoryhmä 3

Hoitopalkkion suuruus on 1437,35 euroa (2017) kuukaudessa. Hoitoryhmään kuuluvat henkilöt tarvitsevat runsaasti vaativaa, laitoshoidoa vastaavaa ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa. Hoitotyö edellyttää ympärivuorokautista työpanosta eikä hoidettava voi asua yksin. Hoitotyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erityisen raskasta. Hoitaja ei voi olla kokoaikaisesti eikä säännöllisesti töissä eikä omaishoitajalla ole

- vähäistä suurempia työtuloja
- oikeutta sairausvakuutuslain 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan
- oikeutta vuorotteluvapaalain 13 §:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen

Yksilöllisiä suuntaa antavia perusteita:

- Jatkuva ympärivuorokautinen vaativaa, laitoshoidoa vastaava hoidon tarve
- Hoidettavan RaVa-indeksi on pääsääntöisesti yli 3.5
- MMSE 0-12 (vaikea dementia)
- Omaishoidon vaihtoehtona on vaativan ympärivuorokautisen hoivan tarve
- Alle 16-vuotiaan hoitoisuuspisteet 31-45 (vaikea haitta)
- kehitysvammaisen hoitoisuusrvioinnin pisteet 36-46 (vaikea haitta)

4.4 Hoitopalkkion määrään vaikuttavat seikat

Hoitopalkkiota alennetaan, mikäli hoidettavalle on myönnetty muuta ympärivuorokautista palvelua **säännöllisesti suunnitelmaan perustuen** (esim. intervallihoito, kehitysvammaisten tilapäishoito).

Palkkioon tehdään alennukset seuraavasti: Asiakkaalla on oikeus lakisääteisiin vapaisiin 2 vrk/kk:

Asiakas käyttää 1-4 hoitopäivää laitos- tai tilapäishoidossa (yhteensä enintään 7 hoitopäivää sisältäen lakisääteisen vapaa-oikeuden 2 vrk/kk) → ei vaikutusta palkkion suuruuteen.

Asiakas käyttää enintään 14 hoitopäivää laitos- tai muussa ympärivuorokautisessa hoidossa sisältäen lakisääteisen vapaa-oikeuden 2 vrk/kk → palkkiota vähennetään 25 %. Mikäli omaishoidettava on säännöllisessä laitoshoidossa tai tilapäishoidossa enemmän kuin 14 vrk/kk (mukaan lukien omaishoidon vapaat 2 vrk/kk) ei hänelle muodostu oikeutta omaishoidon tukeen.

Liitteessä nro X on esitetty alennetut palkkiot palkkioluokittain.

Mikäli hoidettavalle on myönnetty omaishoidon lakisääteisten vapaiden lisäksi muuta tilapäishoitoa vuositasolla, keskeytyy palkkionmaksu kuukausitasolla neljän hoitopäivän jälkeen. Omaishoitaja ilmoittaa omaishoidon keskeytyspäivät aina kuukauden lopussa omaishoidon tuen työntekijälle ja palkkion vähennys huomioidaan seuraavan kuukauden palkkionmaksun yhteydessä.

Omaishoidon tuen hoitopalkkiota ei oteta tulona huomioon kotihoidon kuukausimaksua määriteltäessä. Samoin säännöllinen ja lähes päivittäinen kotihoito ei vähennä omaishoidon tuen palkkiota.

Hoitopalkkion määrää tarkistetaan, mikäli hoidon tarpeessa ja sitovuudessa tapahtuu pysyväisluontoisia muutoksia. Muutos voidaan katsoa pysyväisluontoiseksi, mikäli se kestää yli kolme kuukautta. Lakisääteiset vapaapäivät eivät vähennä omaishoidon tuen palkkiota.

5. Omaishoitosopimus

Myönteisestä päätöksestä laaditaan hoitajan ja kaupungin välinen toimeksiantosopimus, jonka liitteenä on aina hoito- ja palvelusuunnitelma ja tiedote hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevista omaishoitolain säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Määräaikaisuuden perusteena voi olla esimerkiksi hoitajan vaihtuminen tai hoitajan työhön palaaminen, leikkauksesta toipunut hoidettava ei ole enää omaishoitajan hoidon ja huolenpidon tarpeessa. Kunta ja omaishoitaja ovat sopimuskumppaneita, jotka laativat sopimuksen yhdessä neuvotellen. Sopimuksen allekirjoittavat kunnan edustaja (Keravalla omaishoidon tuen työntekijä) ja omaishoitaja. Omaishoitosopimuksessa on tarkennuksena se, että omaishoidon tuki maksetaan toimivaltaisen viranomaisen kulloisenkin päätöksen mukaisesti.

Sopimusta koskevat erimielisyydet käsitellään hallintoriita-asiana Helsingin hallinto-oikeudessa.

5.1 Omaishoitosopimuksen keskeytyminen ja päättymisen

Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Mikäli hoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy neljän (4) päivän kuluttua. Omaishoidettavalle tai hoitajalle myönnetty kuntoutusjakso ei vaikuta hoitopalkkion maksamiseen. Hoitajalla on aina ilmoitusvelvollisuus omaishoitotehtävän keskeydyttyä. Ilmoitus on tehtävä omaishoidon tuesta vastaavalle työntekijälle viimeistään seitsemän (7) päivän kuluessa hoidon keskeydyttyä.

Kaupunki voi irtisanoa sopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja hoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen purkamista. Hoitoon vaikuttavan puutteen korjaamiseen voidaan antaa määräaika. Irtisanominen on tehtävä kirjallisesti. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kalenterikuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi tai hänet siirretään ympärivuorokautiseen hoitoon. Hoitajan irtisanoessa sopimuksen voidaan hänen pyynnöstään noudattaa lyhyempää irtisanomisaikaa, mikäli se on hoidon kannalta tarkoituksenmukaista.

Riippumatta siitä, mitä sopimuksen irtisanomisajasta on sovittu, sopijapuolet voivat irtisanoa sopimuksen välittömästi, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan turvallisuuden. Sopimus voidaan myös purkaa yksipuolisesti esim. silloin kun hoitaja oleellisesti laiminlyö sopimuksen mukaisia velvoitteitaan tai hoitajan kunto on huonontunut oleellisesti.

5.2 Omaishoidon tuen palkkioluokan muuttuminen

Mikäli omaishoidon tuen seurantakäynnillä todetaan hoidettavan toimintakyvyssä tapahtuneen olennaisia muutoksia, tuodaan asia moniammatillisen työryhmän käsittelyyn. Palkkioluokan mahdollisesta muutoksesta tehdään viranhaltijapäätös. Palkkioluokan alennus tulee voimaan kahden kuukauden kuluttua vastuualuejohtajan päätöksestä. Tämä noudattelee omaishoidon tuesta annetun lain määrittämää sopimuksen irtisanomista kuntaa koskevaa aikataulua. Palkkioluokan korotus tulee voimaan hakemuskuukauden alusta.

6. Hoito- ja palvelusuunnitelma

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden määrä ja sisältö
- 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö
- 4) miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla tarkoitetaan kotihoitopalveluja, päivä- ja tilapäishoitopalveluja ja loma-ajan hoitoa, työtoimintaa, asumisvalmennusta sekä muita

hoidettavan kannalta välttämättömiä palveluja kuten esimerkiksi intervalli-/vuorohoitoa tai päivätoimintaa.

Hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan vuosittain ja / tai tarpeen mukaan aikaisemmin mikäli hoidettavan toimintakyvyssä tai hoito-olosuhteissa tapahtuu sellaisia muutoksia, joilla on vaikutusta omaishoidon tukeen. Esimerkiksi hoidettavan terveydentila huononee tai paranee oleellisesti tai hoitajan omassa terveydentilassa tai elämäntilanteessa tapahtuneiden muutoksien johdosta hänen mahdollisuutensa toimia omaishoitajana ei ole mahdollista.

Hoito- ja palvelusuunnitelma toimii todisteena hoidettavalle ja omaishoitajalle suunnitelluista palveluista ja tuesta. Lisäksi se toimii työntekijöiden työvälineenä. Omaishoidon tukea koskeva hoito- ja palvelusuunnitelma on yhteinen sekä hoidettavalle että omaishoitajalle.

7. Omaishoidon tuen saajien tukimuodot

7.1 Omaishoitajan oikeus lakisääteisiin vapaisiin

Hoitajalle järjestettävän vapaan tavoitteena on tukea omaishoitajan jaksamista ja varmistaa hoidon laatu.

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin (7 tuntia tai alle arkipäivää kohden) sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Mikäli omaishoito keskeytyy kuukaudessa seitsemän (7) hoitopäivää tai enemmän, muodostuu kyseiseltä kuukaudesta oikeus kahteen (2) lakisääteiseen vapaaseen. Mikäli hoitopalkkion maksaminen on keskeytynyt koko kuukauden osalta, ei kyseiseltä kuukaudesta kerry vapaapäiväoikeutta.

Mikäli hoito ei ole ympärivuorokautista tai päivittäin sitovaa vapaa-oikeus on vähintään 2 vrk. Mikäli hoitopalkkion maksaminen on keskeytynyt koko kuukauden osalta, ei kyseiseltä kuukaudesta kerry vapaapäiväoikeutta.

Oikeus omaishoidon tuen lakisääteisiin vapaisiin on kirjattuna omaishoidon tuen viranhaltijapäätökseen.

Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Kaupunki huolehtii hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi. Lakisääteisen vapaan ajalta peritään asiakasmaksu sen suuruisena kuin sosiaali- ja terveyslautakunta on vahvistanut. Kunta seuraa lakisääteisten vapaiden käyttöä.

Omaishoitajien vapaat järjestetään lyhytaikaishoitona, perhehoitona tai sijaishoitajan toimeksiantosopimuksella tai palvelusetelillä hoidettavan kotona. Kehitysvammaisten omaishoidettavien tilapäinen hoito lakisääteisten vapaiden aikana järjestetään soveltuvissa kehitysvammaisille tarkoitetuissa yksiköissä. Omaishoidon tuen päätöksellä myönnetään omaishoidon tuen lakisääteiset vapaat, ja kehitysvammahuollon palvelut järjestävät, maksavat ja perivät asiakkaalta asiakasmaksut. Uusittaviin erityishuolto-ohjelmiin kirjataan maininta omaishoidon tuen lakisääteisistä vapaapäivistä.

Mikäli sijaishoidon toimeksiantosopimus koskee omaishoidon antamista alaikäiselle ilman lapsen huoltajan läsnäoloa, tulee sijaishoitajalta pyytää rikosrekisteriote, mikäli toimeksiantosopimus kestää yli kolme kuukautta. Rikosrekisteriotetta ei pyydetä lapsen isovanhemmilta tai sisaruksilta.

Lakisääteisiä vapaapäiviä voi kerätä ja ne voi pitää pidemmässä jaksossa toteutuneiden hoitokuukausien mukaisesti. Lakisääteisiä vapaapäiviä ei voi kuitenkaan käyttää etukäteen. Vapaapäivät tulee käyttää viimeistään kuuden kuukauden kuluttua niiden syntymisestä. Omaishoitajia kannustetaan käyttämään lakisääteisiä vapaitaan oman jaksamisensa apuna tarpeeksi usein.

7.2 Omaishoidettavien tilapäinen hoiva-apu

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi 16.6.2009 (§89) omaishoidettavien tilapäisen hoiva-avun palvelun aloittamisen Keravalla. Tilapäisen omaishoidettavien hoiva-avun tavoitteena on mahdollistaa yksittäiset tarpeet huomioiva asiointi- ja harrastusvapaa omaishoitajalle silloin, kun hoidettavan hoitoa ei ole muulla tavoin järjestettävissä ja hoidon/valvonnan tarve on jatkuva, Tilapäishoito järjestetään siten, että hoitaja tulee hoidettavan kotiin ennalta sovituksi ajaksi. Hoidettavan yksilöllisten tarpeiden mukaan, käynnillä voidaan mm. edistää toimintakykyä liikunnan ja ulkoilun avulla tai viettää aikaa kotona, tutuissa olosuhteissa. Hoiva-apua voi saada 1-4 tunniksi kerrallaan.

Palvelusta peritään sosiaali- ja terveyslautakunnan vahvistamien kotihoidon tilapäiskäyntien suuruinen maksu. Säännöllisen kotihoidon piirissä oleville omaishoidettaville palvelu sisältyy kotihoidon kuukausimaksuun.

7.3 Sijaisomaishoitaja

Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (318/2011) määrittää, että kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 3 §:n 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta, mikäli omaishoitaja suostuu järjestelyyn ja järjestely on hoidettavan edun mukaista. Keravalla sijaisomaishoitajapalvelu käynnistyi vuoden 2015 alussa.

7.4 Omaishoitajien terveystarkastukset

Omaishoitajille järjestetään tarvittaessa hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointia ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluita.

7.5 Omaishoitajien valmennus ja koulutus

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Säännöstä sovelletaan vasta 1.1.2018 alkaen. Kunnan tehtävänä on järjestää valmennusta, jolloin valmennuksen tuottamisesta voi vastata muukin toimija kuten järjestö.

8. Palveluista perittävät maksut

Kunnallisista palveluista peritään maksut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan vahvistamien taksojen mukaisesti. Palveluista perittävä maksu voidaan alentaa tai poistaa asiakasmaksulain 11 §:n nojalla.

9. Omaishoidon tuen palveluprosessin seuranta ja kehittäminen Keravalla

Omaishoitoa kehitetään yhteistyöverkostossa. Yhteistyökumppaneita ovat asiakkaiden ja heidän läheistensä lisäksi seurakunta, alan oppilaitokset, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja muut kaupungin toimialat. Sosiaali- ja terveydenhuollon viranhaltijat tukevat omaishoitajia heidän hoitotyössään antamalla ohjausta ja neuvontaa sekä järjestämällä virkistystä, fyysistä kuntoa ylläpitävää ja edistävää toimintaa, yhteistyöiltoja ja vertaistukitoimintaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

